

**SAMEN
VOOR EEN
GROEN & SOCIAAL
LINGEWAARD**

Concept Verkiezingsprogramma 2026

Versie: 3 oktober 2025

Inleiding

GroenLinks-PvdA heeft vertrouwen in de kracht van onze samenleving. Samen kunnen we tegen een stootje. Als mensen vanuit een stevige basis de kans krijgen om actief mee te doen, plukken we daar allemaal de vruchten van.

Iedereen verdient die stevige basis. Een inkomen waarmee je het einde van de maand haalt, een passende woonruimte, een goede opleiding voor jou en je kinderen. Dat zijn geen extra's, maar minimale zekerheden waar iedereen recht op heeft. Net als sporten om gezond te blijven, betaalbaar vervoer en een gezonde omgeving waarin jij je thuis voelt.

GroenLinks-PvdA maakt zich sterk voor betaalbaar wonen, goede zorg en ondersteuning en een eerlijke klimaatpolitiek, zodat de overgang naar een duurzame samenleving voor iedereen haalbaar en betaalbaar is. We stimuleren lokale bewonersinitiatieven op het gebied van zorg, duurzaamheid, energie en leefbaarheid. Initiatieven die onderlinge betrokkenheid en solidariteit versterken, en bijdragen aan een omgeving waarin mensen zich thuis voelen. Kortom, we gaan **'Samen voor een groen en sociaal Lingewaard'**.

Een sterke samenleving vraagt ook om krachtige politiek. Wij willen helder zijn over wat inwoners van ons kunnen verwachten. Daarom doen we 6 beloften aan Lingewaard, zodat duidelijk is waar GroenLinks-PvdA de komende jaren voor gaat.

Onze beloften aan Lingewaard:

1. We werken aan een Lingewaard waar voor iedereen een plekje is
2. We werken aan een groen, duurzaam en gezond Lingewaard
3. We werken aan een Lingewaard waarin we voor elkaar zorgen
4. We werken aan een Lingewaard met krachtige, leefbare kernen
5. We werken aan een klimaatneutraal Lingewaard, van en voor iedereen
6. Werken aan Lingewaard doen we samen

Daarbij houden wij het huishoudboekje op orde (Hoofdstuk 7).

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Een Lingewaard waar voor iedereen een plekje is	6
Hoofdstuk 2	Een groen, duurzaam en gezond Lingewaard	9
Hoofdstuk 3	Een Lingewaard waarin we voor elkaar zorgen	12
Hoofdstuk 4	Een Lingewaard met krachtige, leefbare kernen	16
Hoofdstuk 5	Een klimaatneutraal Lingewaard, van en voor iedereen	20
Hoofdstuk 6	We doen het samen	24
Hoofdstuk 7	Het huishoudboekje	26

Hoofdstuk 1

Een Lingewaard waar voor iedereen een plekje is

De woningnood is hoog. GroenLinks-PvdA wil dat woningzoekenden in onze gemeente zo snel mogelijk een eigen plek kunnen vinden. Er moeten nu betaalbare huizen bij - dus maken we lokaal vaart met bouwplannen. Die bouwplannen moeten zorgen voor mooie en duurzame woningen in een gezonde en groene omgeving, waar je over vijftig jaar nog steeds graag wilt wonen.

De gemeente geeft daarbij voorrang aan betaalbare en duurzame woningen in of bij de bestaande kernen. Bouwplannen en initiatieven die gericht zijn op doorstroming ondersteunen we. Daarnaast richten we ons op bijzondere woonvormen, zoals woningen voor een gemeenschap van ouderen en jongeren, met gezamenlijke tuinen of meergeneratiewoningen.

Om het gebrek aan woningen op te vangen, bouwen we tijdelijke flexwoningen. Deze geven een geschikte startpositie aan bijvoorbeeld alleenstaanden, gescheiden mensen, statushouders, starters en jongeren. Vandaaruit kunnen zij verder zoeken naar vaste woonvormen. Een voorbeeld hiervan zijn de woningen voor jongeren op Klein Baal in Haalderen. Bovendien zetten we in op het versnellen van woningbouw, zoals bij het plan Salland in Haalderen. Daar wordt in korte tijd een wijk gebouwd met betaalbare woningen en appartementen, circulair en met weinig CO2-uitstoot.

Wat we gaan doen:

- We willen dat woningen zoveel mogelijk circulair, goed geïsoleerd tegen warmte en kou en met aandacht voor waterberging worden gebouwd.
- We zetten in op minimaal 30% sociale huur in elke bestaande en nieuwe wijk. Dus geen dure wijken meer.
- We maken het eenvoudiger om woningen te delen, te splitsen en op te toppen, zodat de bestaande woningvoorraad beter benut wordt.
- We ondersteunen initiatieven van mensen die gezamenlijk woningen willen bouwen, zoals Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) en andere collectieve woonvormen.
- We bouwen woningen die passen bij het ouder worden, zoals knarrenhofjes en meergeneratiewoningen. Het oude schoolgebouw van het OBC in Bemmeloord wordt gebruikt voor zorgwoningen.
- Om de doorstroming van een- en tweepersoonshuishoudens uit gezinswoningen te bevorderen, krijgen zij voorrang bij de toewijzing van sociale huurwoningen en/of nieuwe middeldure appartementen. Hiervoor passen we de huisvestingsverordening aan. Met projectontwikkelaars spreken we af dat nieuw opgeleverde appartementen eerst een maand openstaan voor mensen die een grote woning willen verlaten.
- Na de sloop en herbouw van oude huurwoningen vanwege verduurzaming krijgen oude huurders het eerste recht op terugkeer, zonder een lastenverzwaring.
- De woningcorporatie krijgt een grotere rol bij de toewijzing van woningen die vallen tussen sociale en hoge huren, ten opzichte van private verhuurders. De gemeente staat garant voor leningen die corporaties hiervoor aangaan. Bestaande huurwoningen worden niet verkocht, of onder strikte voorwaarden.
- Huizen zijn bedoeld om in te wonen, niet als beleggingsobject. Om het opkopen van woningen door beleggers te voorkomen, voeren we een opkoopbescherming in.
- We nemen een voorbeeld aan de gemeente Ede, waar starterswoningen niet binnen vijf jaar met winst mogen worden verkocht. Zo blijven zij voor starters beschikbaar en betaalbaar.

- We benutten de Wet Voorkeursrecht Gemeenten (WVG) waar nodig, zodat de gemeente weer meer regie heeft over wat er met de schaarse ruimte gebeurt. We voeren actiever grondbeleid.
- De huisvesting voor arbeidsmigranten voldoet aan het SNF-keurmerk van Stichting Normering Flexwonen, zodat ook zij fatsoenlijke huisvesting hebben.
- Wat betreft de opvang van vluchtelingen, blijven we onze verantwoordelijkheid nemen ten aanzien van de landelijke spreidingswet. Opvang is bij voorkeur kleinschalig.

Hoofdstuk 2

Een groen, duurzaam en gezond Lingewaard

Lingewaard is een groene gemeente en dat willen we zo houden. Inwoners en toeristen genieten van de schoonheid en de rust van een natuurwandeling door de uiterwaarden, over de dijken en in Park Lingezen. We geven prioriteit aan herstel van natuur en landschap van onze gemeente, met zorgvuldig ingepaste ruimte voor duurzame energie. We zorgen ervoor dat de bodem- en waterkwaliteit verbetert én dat boeren perspectief krijgen op een gezond bedrijf.

De klimaat- en biodiversiteitscrisis gaat iedereen aan. We merken het allemaal: onze zomers worden warmer, we hebben periodes van grote droogte en tegelijkertijd zien we meer plensbuien. Om dit een halt toe te roepen, nemen we ook in Lingewaard zo snel mogelijk afscheid van fossiele brandstoffen en gaan we nog meer groene energie opwekken.

GroenLinks-PvdA wil dat er breed ingezet wordt op het verduurzamen en vergroenen van wijken. Met goed geïsoleerde huizen, gebruik van duurzame apparatuur, zonnepanelen op daken en hergebruik van regenwater. Minder betegeld en met meer bomen en ander groen. We steunen initiatieven van inwoners om samen groene stroom op te wekken en bijvoorbeeld een buurtbatterij te plaatsen.

Niet alleen het geluk en welzijn van mensen, maar ook dat van dieren vinden we belangrijk. Zoals losloopgebieden voor honden, gemengde heggen voor vogels en kleine zoogdieren, bloemrijke graslanden voor insecten en bomen in weilanden als schaduwplekken voor vee. We willen dat er gemeentelijk beleid wordt ontwikkeld ten aanzien van dierenwelzijn.

Wat we gaan doen:

Natuur en recreatie

- We zorgen voor meer bloemen in de bermen, langs landbouwpercelen en bedrijventerreinen voor insecten, zoals vlinders en bijen.
- Bij de aanplant van bomen houden we rekening met het veranderende klimaat. We kiezen voor een grotere diversiteit om ziektes te voorkomen.
- We verbeteren de kwaliteit van het landschap. In de buitengebieden herstellen we zegen, sloten, heggen en houtwallen. Daarbij gaan we uit van een variëteit aan inheemse soorten heggen.
- We stimuleren de aanleg van voedselbossen en initiatieven van buurtbewoners die samen voedsel willen verbouwen. De moestuinen voor (school)kinderen en volwassenen bij EcoPark Gendt en de Veldschuur in Bommel, Landgoed Groot Holthuysen in Huissen en de Brouwketel in Huissen zijn daar mooie voorbeelden van.
- De gemeente gaat zorgvuldig om met vergroeningsinitiatieven van inwoners. Denk bijvoorbeeld aan het bijenlint bij de Ward in Bommel, vergroeningsplannen op Huissen Zand en in Angeren.
- We kijken naar mogelijkheden om dubbelgebruik van zon-op-land toe te passen. Hierbij worden zonnepanelen gecombineerd met natuurontwikkeling in en rond akkers en grasland.
- Historische groene plekken brengen we nadrukkelijker in beeld. We koesteren Fort Pannerden, Kasteel Doornenburg en de verschillende historische huizen en landgoederen. We geven meer aandacht aan onze cultuurhistorie en de zichtbare herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog.
- Er komt meer aandacht voor de unieke ligging van Lingewaard, tussen de rivieren, met natuurgebieden in de uiterwaarden. We koesteren de langeafstandswandelpaden, onze klompenpaden en struinpaden. We leggen verbindingen aan tussen deze paden en onderhouden ze.
- Met het waterschap en boeren maken we afspraken dat hun schouwpaden als wandelpaden en klompenpaden beter benut kunnen worden.

- We koesteren en beschermen Park Lingezegen. Waar mogelijk maken we het park groter door nieuwe gebieden toe te voegen zoals bijvoorbeeld het Zeegbos in Huissen.
- We behouden hoogstamfruitbomen en boomgaarden waar mogelijk.
- We behouden de huidige buitenzwemwateren - Het Zwanenbad in Huissen, Walburgen in Gendt en De Bemmelse Waard in Bemmelen - en voeren de hiervoor benodigde controles uit.

Landbouw

- We zetten in op biologische en natuurinclusieve landbouw.
- We beschermen onze inwoners tegen landbouwgif. We verbieden teelten waarbij veel pesticiden worden gebruikt en stellen bufferzones in rond woningen, scholen en natuurgebieden waar geen pesticiden mogen worden gebruikt.
- Landbouw blijft nodig. Door lange pachtcontracten aan te gaan, geven we agrariërs de ruimte om te investeren in natuurinclusief boeren.
- Landbouwgronden die vrijkomen bestemmen we zo mogelijk voor natuur en eventuele noodzakelijke woningbouw.
- We stimuleren boeren om akkerranden in te zaaien met bloemen en tot het inzaaien van kruidenrijk grasland.

Dierenwelzijn

- Dieren verdienen voldoende ruimte en goede verzorging. We vergunnen geen megastallen.
- We zorgen voor meer bomen, voor vogels en andere dieren. En in de wei als schaduwplek voor vee en beschutting tegen wind en regen.
- Er komt beleid ten aanzien van dierenwelzijn dat gebaseerd is op de Vijf Vrijheden: vrij van honger en dorst, vrij van ongemak, vrij van pijn, verwonding en ziekte, vrij van angst en stress en vrij om normaal gedrag te vertonen.
- Een van de wethouders heeft dierenwelzijn als aandachtspunt.

Hoofdstuk 3

Een Lingewaard waarin we voor elkaar zorgen

GroenLinks-PvdA is voor een inclusieve samenleving waar iedereen kan meedoen. Ongeacht geloof, culturele achtergrond, gender of geaardheid. Je moet je vrij over straat en door de samenleving kunnen bewegen. Ontmoetingsplekken helpen daarbij. Daarom verdienen de kernen multifunctionele accommodaties (MFA's), goede scholen en speelplekken. We willen elkaar ontmoeten op straat, op pleinen, in groene oases in kernen en het buitengebied. En vanzelfsprekend op sportvelden, in sporthallen of bij een van de Lingewaardse evenementen, zoals de Bemmelse Dweildag, de Huissense Dag, het Gendtse Kersenfeest, de Angerense Lentekriebels, het Kinderdorp in Haalderen en het Schuttersfeest in Doornenburg.

Goede zorg en ondersteuning is voor iedereen toegankelijk en laagdrempelig beschikbaar. We zetten in op het verminderen van laaggeletterdheid en het versterken van digitale vaardigheden en zijn alert op tekens/signalen van eenzaamheid. In de zorg, het onderwijs en technische beroepen zijn veel meer mensen hard nodig. Vluchtelingen en statushouders kunnen hier een waardevolle rol spelen.

De groep ouderen in onze gemeente groeit: een derde van de Lingewaarders is 65-plus en het aantal 80-plussers stijgt snel. Velen van hen willen hun talenten inzetten om in hun eigen omgeving het verschil te maken. Het is voor hen belangrijk om te investeren in een fijne, leefbare buurt. Daarom stimuleren we lokale initiatieven die meer naar elkaar laten omzien, zoals het noaberschap in de Achterhoek. Soms met een startbedrag als steuntje in de rug.

GroenLinks-PvdA wil dat de gemeente er is voor inwoners die het zwaar hebben. Daarbij kiezen wij voor hulp die dicht bij mensen staat. We werken met buurtteams die bekend zijn met de gebruiken van onze gemeente en haar inwoners. En die brede kennis hebben van schulden tot (mentale) zorg, van armoede tot ondermijnende criminaliteit. Inwoners en professionals kunnen daarbij samenwerken.

Lingewaard kent een aantal goede voorbeelden van hoe de kracht van inwoners ingezet kan worden. Zoals bij de Minkhof in Bemmelen, de Zandse Kerk in Huissen en Providentia in Gendt. En hoe de Theaterkerk in Bemmelen tot stand is gekomen.

Wat we gaan doen:

Ouderen en kwetsbare groepen

- Hulp moet de mensen bereiken die deze het hardst nodig hebben.
- We stimuleren lokale initiatieven die inwoners ondersteunen in ontmoeting, beweging en zorg.
- We stimuleren senioren om fit en actief te blijven. Via Max Vitaal kunnen zij kennis maken met een voor hen passende sport- of cultuuractiviteit.
- We zetten ons in voor een prettige leefomgeving voor de LHBTQI+ gemeenschap door uitvoering te geven aan onze rol als Regenbooggemeente.
- We zetten ons in voor een Meedoenbalie om nieuwkomers zo snel mogelijk te laten inburgeren en aan een betaalde werkplek te helpen.
- We zorgen voor een rolstoelvriendelijke inrichting van onze gemeente en leggen meer blindengeleidestroken aan, zoals bij Schietvereniging Op De Korrel in Bommel.

Jeugd

- We streven naar bestaanszekerheid, zodat elk kind opgroeit met gelijke kansen.
- We hanteren de OKO-methode (Opgroeien in een Kansrijke Omgeving) om middelengebruik bij jongeren te voorkomen.
- We willen voorkomen dat jongeren in de jeugdhulp tussen wal en schip vallen wanneer ze 18 jaar worden. Daarom kijken we naar mogelijkheden voor verlengde jeugdhulp.
- We zetten in op schuldenaangepak voor jongeren. We zorgen dat jongeren zo snel mogelijk schuldenvrij zijn en een nieuwe kans krijgen.
- We onderzoeken of de aanpak van 'Het Bouwdepot' in Lingewaard gerealiseerd kan worden. Hierbij krijgen jongeren (financiële) rust en de mogelijkheid om aan persoonlijke doelen te werken en de regie over hun leven terug te krijgen.
- We laten jongeren zelf meebeslissen over zaken die hen aangaan, en geven uitvoering aan hun ideeën.

Sport en bewegen

- We vernieuwen het lokale sport- en beweegakkoord, streven naar meer 'open sport'-clubs en leggen waar mogelijk sportzones aan.
- We stimuleren sporten voor kinderen en zorgen dat dit voor iedereen toegankelijk is. Via Sjors Sportief maken jonge kinderen kennis met verschillende sporten, zodat ze kunnen kiezen wat bij hen past.
- We stimuleren sport en bewegen voor de leeftijdsgroep van 12-18 jaar, door middel van extra inzet vanuit Sportservice Lingewaard, in de vorm van sportcoaches.

Onderwijs en ontwikkeling

- We zetten de welzijnsorganisatie in om extra aandacht te hebben voor kinderen met een leerachterstand.
- We vinden een goede klimaatbeheersing op scholen belangrijk, zeker nu het vaker erg warm wordt.
- We zetten ons in om - samen met de scholen - het Middelbaar Beroeps Onderwijs (MBO) positiever onder de aandacht te brengen. Zodat de jeugd wordt gestimuleerd te gaan werken in de techniek of de zorg.
- We bevorderen kennismaking met kunst en cultuur voor kinderen en zorgen dat dit, bijvoorbeeld via organisatie Clink, voor iedereen toegankelijk is.
- We ondersteunen schoolmoestuinen waar kinderen voedsel kweken, gevarieerd leren eten en omgaan met de natuur.
- We investeren in de openbare bibliotheken. Die zijn een krachtig middel tegen laaggeletterdheid, en een fijne ontmoetingsplek voor iedereen.

Hoofdstuk 4

Een Lingewaard met krachtige, leefbare kernen

GroenLinks-PvdA wil fijne, leefbare kernen, waar iedereen prettig met elkaar kan wonen, werken en leven. Of je nu ergens al jaren woont of nieuwkomer bent. Een leefbare wijk begint met een veilige en toegankelijke wijk. Met een supermarkt, aantrekkelijke kinderspeelplaats, bankjes, sportclub, bibliotheek en basisschool - en als het kan alles zo dichtbij dat je er lopend of met de fiets naartoe kunt.

Een prettige omgeving is ook een groene kern. Uitgangspunt daarbij is om alle bestaande kernen in Lingewaard te versterken en hun eigen identiteit te behouden. We maken vergroening van de buurt tot speerpunt. Groen is gezond, goed voor de biodiversiteit, belangrijk voor het verlagen van de temperatuur én groen maakt het makkelijker om elkaar te ontmoeten, te ontspannen en te bewegen. Lokale initiatieven die daarin voorzien ondersteunen we, zodat we samen in een groene omgeving kunnen leven waar het goed toeven is.

We zetten in op beter fiets- en voetverkeer, de auto is te gast. Goed openbaar vervoer is een voorwaarde voor vermindering van autoverkeer en vergroot de leefbaarheid. We willen de kwaliteit van openbaar vervoer behouden en zo mogelijk versterken, ook in de avonduren. Er moet voldoende ruimte zijn voor lokale initiatieven als buurtbussen, dorpsauto's en deelauto's. Bij grote nieuwbouwprojecten willen we dat de initiatiefnemer een voorziening voor elektrische deelauto's inricht.

Een beter fietspadennetwerk met passende voorzieningen bespaart op asfalt voor nieuwe wegen en parkeren. Het houdt mensen in beweging en vermindert autoverkeer. We verbeteren fietspaden in breedte en kwaliteit. Daarnaast kijken we naar de kwaliteit van trottoirs, voor de veiligheid van slechtzienden (ribbelstroken), rollatorgebruikers, rolstoelers, en kinderwagens.

Wat we gaan doen:

Ontmoeten, wonen, winkelen

- We zorgen voor voldoende ontmoetingsplekken in de kernen. Denk aan het buurthuis, maar ook aan mooie schaduwrijke pleinen of parken. We geven er ook ruimte voor eigen initiatieven van bewoners zoals een buurtbarbecue, een jeu-de-boulesbaan of inrichting en onderhoud van gezamenlijke tuinen.
- We zorgen voor meer bankjes bij speelplekken, en om onderweg te rusten en even contact te hebben met elkaar.
- We zorgen voor geschikte multifunctionele accommodaties (MFA's) in de kernen. Niet als prestigeprojecten, maar met voorzieningen die in overleg met de vele verenigingen tot stand komen.
- We bouwen bij voorkeur binnen de kernen, dicht bij de voorzieningen.
- Met ondernemers maken we plannen om de detailhandel te concentreren in een kernwinkelgebied. De inrichting van het kernwinkelgebied is groen en daarmee aantrekkelijk voor bezoekers.
- We zoeken oplossingen voor langdurige leegstand van winkelpanden (zoals in Bommel) en bedrijfspanden. Bijvoorbeeld door ze geschikt te maken voor bewoning, pop-upstores, startups of inrichting als kunstruimtes.
- Er komt een totaalplan voor het centrum van Bommel, in samenspraak met bewoners en ondernemers.
- We stimuleren initiatieven zoals Dorpsontwikkelingsplannen (DOP's). Zo kunnen we, door samenwerking met inwoners, mogelijk komen tot een collectieve supermarkt in Angeren.
- Net als de huiskamers in Huissen Zand en De Zilverkamp, komen er ook in andere wijken huiskamers. Daar kunnen inwoners elkaar laagdrempelig ontmoeten.
- We vergroenen grote stenige pleinen, zoals het Julianaplein in Gendt.
- Bij het beëindigen van de noodopvang in de school in de wijk De Klappenburg in Bommel, gebruiken we deze locatie niet alleen voor wonen, maar ook als ontmoetingsplek, speelplek en park.
- Bij noodzakelijke vervanging van bomen in Ressen houden we rekening met de historische structuren.

- Bij het doortrekken en verbreden van de A15, zorgen we voor geluidsschermen bij Ressen, Bommel en Angeren, zoveel mogelijk in natuurlijk groen.
- Nu de veldsporten hun voorzieningen grotendeels op orde hebben, pakken we de binnensportaccommodaties aan.

Vervoer

- We hanteren het zogenoemde STOMP-principe: stappen, trappen, openbaar vervoer, mobiliteit as a service en privéauto. Ofwel, we geven eerst voorrang aan de voetganger, dan de fiets, het OV, taxi of deelauto, en als laatste de privéauto.
- Alle kernen blijven goed bereikbaar met het Openbaar Vervoer.
- Om de verkeersveiligheid te verbeteren, wordt 30 km per uur in de kernen het uitgangspunt.
- We kijken naar maatregelen die het verkeer voor fietsers en voetgangers veiliger maken, zoals bredere fietspaden, fietsstraten en oversteekplekken met een verhoogde rijbaan. Bij aanpassing van gevaarlijke plekken denkt de buurt mee.
- Locaties waar veel scholieren fietsen krijgen hierbij voorrang. Denk aan De Plak in Bommel, de Van der Mondeweg in Haalderen en de Karstraat in Huissen.
- We zoeken oplossingen voor de verkeerssituatie bij De Brink en de scholen in Huissen.
- We maken een veiligere oversteekplaats voor fietsers bij de Aldi in Haalderen.
- We zorgen voor meer aanbindmogelijkheden voor fietsen in de centra en bij bushaltes.
- Doorgaand vrachtverkeer in Huissen willen we niet meer. Niet 's nachts, maar ook niet overdag. Daarom werken we, in samenspraak met de actiegroep Huissen Veilig en Leefbaar, aan een definitieve oplossing.
- Dijken zijn niet overal nodig als doorgaande wegen. Op strategische plekken worden ze afgesloten met een 'knip'. Zo kunnen ze minder dienen als racebaan en zijn ze veiliger voor fietsers en voetgangers. We behouden de huidige situatie tussen Angeren en Huissen.

- We overleggen met de provincie over het verbeteren van de verkeerssituatie op de Krakkedel in Angeren en de Van der Mondeweg in Haalderen.
- Passend vervoer moet mogelijk blijven, bijvoorbeeld met een dorpsauto of -busje.

Hoofdstuk 5

Een klimaatneutraal Lingewaard, van en voor iedereen

De afgelopen jaren zijn ferme stappen gezet in de opwek van schone energie. En dat is nodig, nu de gevolgen van klimaatverandering steeds zichtbaarder worden, ook in Lingewaard. Door het overvolle stroomnet wordt het bovendien steeds lastiger om de duurzaam opgewekte stroom op de goede plek te krijgen. Er moet dus een tandje bij. We zetten vol in op het combineren van duurzame opwek en verbruik om woningbouw en bedrijvigheid mogelijk te blijven maken. Daarnaast werken we aan nieuwe bronnen, zoals warmte uit water en aardwarmte. Alles om te bouwen aan een schoon, slim en sterk energiesysteem, passend bij onze kernen.

Ons overmatige grondstoffengebruik is een belangrijke aanjager van klimaatverandering, vervuiling en verlies aan biodiversiteit. Daarom moeten we steviger aan de slag met een circulaire economie: een economie die zuinig omgaat met grondstoffen en deze zo veel mogelijk in de kringloop houdt. Glastuinbouw en distributie vragen behalve veel energie ook veel ruimte. Ruimte die schaars is. Daarom gaan we aan de slag met andere soorten van bedrijvigheid en zetten we in op bedrijven die met een open blik naar de toekomst kijken. Bedrijven die vol willen inzetten op verduurzaming, vermindering van afval en die weinig ruimte vragen. Bedrijven die hun maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen. Want alleen als we allemaal samen dezelfde kant op gaan weten we de klimaatcrisis te keren.

Wat we gaan doen:

Duurzame bedrijvigheid

- Voor nieuwe bedrijven voeren we een leefbaarheidstoets in. Hierbij wordt gekeken naar de invloed op de leefomgeving en mogelijke hinder. Gezondheid en leefbaarheid van de inwoners staan voorop bij het afgeven van een vergunning.
- We gaan uitbuiting van arbeidsmigranten tegen, door misstanden te signaleren en samen met andere instanties aan te pakken.
- Om overbelasting van het elektriciteitsnet tegen te gaan, stimuleren we bedrijven om samen te werken in energiehubs. Zo kunnen zij vraag en aanbod van stroom op elkaar afstemmen, zelf zoveel mogelijk stroom opwekken en deze ook zoveel mogelijk opslaan.
- We bekijken samen met ondernemers hoe zij innovatief en zonder fossiele brandstoffen kunnen ondernemen.

Energie

- We houden vast aan de doelstelling van de gemeente om in 2030 50% energie te besparen ten opzichte van 2013, en om in 2050 energieneutraal te zijn.
- Bij nieuwe projecten voor zonne- en windenergie bevorderen we lokaal eigenaarschap. We zorgen dat de lokale energiecoöperatie wordt betrokken in het proces, en de omgeving - samen met maatschappelijke organisaties - mee profiteert.
- Via het Energieloket en Operatie Isolatie blijven we inwoners helpen met isoleren. We zetten isolatieteams in voor inwoners die dit zelf niet kunnen betalen. Hierbij kunnen nieuwkomers en mensen die op dit moment niet aan het werk zijn een rol krijgen.
- Op basis van het warmteprogramma gaan we aan de slag met het aardgasvrij maken van wijken, waar dat mogelijk is. Op voorwaarde dat dit voor iedereen betaalbaar is.

- We bouwen het Warmtenetwerk Lingewaard (WNL) uit tot een publiek integraal warmtebedrijf, dat warmte kan inkopen, transporteren en leveren. Zo worden inwoners niet afhankelijk van commerciële partijen.
- In Huissen gaan we verder met benutten van warmte en koude uit de rivieren (aquathermie) als een duurzame manier om gebouwen te verwarmen en te koelen.
- Samen met de regio zetten we in op geothermie.

Aanpassen aan klimaatveranderingen

- Er komt meer ruimte voor klimaatadaptatie: we leggen meer wadi's en ondergrondse regenwateropvang aan en we ontkoppelen de hemelwateropvang van het riool. We stimuleren inwoners om hun tuin en dak te vergroenen en geven daar gratis advies over.
- We gaan tien procent van de stenen op straat vervangen door groen. Waar op trottoirs niet wordt gelopen, gaan de tegels eruit en komt er hoogwaardig groen voor in de plaats. We starten in Angeren, omdat dit de meest versteende kern is. Daar kijken we samen met bewoners tevens naar de mogelijkheid voor de inrichting van een park.

Hergebruik grondstoffen

- We stimuleren een circulaire economie. De gemeente koopt circulair in en houdt leveranciers aan de SROI-verplichtingen (social return on investment), zoals werkplekken bieden aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Zo ondersteunen we de circulaire koplopers in het bedrijfsleven.
- We zetten ons in voor een nog zuiniger gebruik van grondstoffen en het verbeteren van de gescheiden inzameling van onder meer groente-, fruit- en tuinafval, papier, metaal, plastic, glas, elektronische apparatuur, textiel, luiers en gevaarlijke afvalstoffen.
- Ook bedrijven moeten hun afval scheiden. We scherpen het toezicht aan.
- We gaan werken met een bouw- en grondbank. Dat is een plek om materialen zoals grond, zand en klinkers op te slaan, om ze later te kunnen hergebruiken.
- We werken aan een circulair ambachtscentrum dat de functies van een milieustraat, kringloopwinkel en reparatiewerkplaats combineert. Zo

bevorderen we dat afgedankte spullen niet in de afvalverbranding belanden, maar worden hergebruikt. We werken hiervoor samen in de regio.

Hoofdstuk 6

We doen het samen

De samenleving kan niet zonder bewonersinitiatieven, lokale netwerken en maatschappelijke organisaties. Daarom willen we meer vertrouwen, samenwerking en ondersteuning vanuit de gemeente voor alle goede ideeën die vanuit de samenleving zelf ontstaan.

We ondersteunen en stimuleren maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor de samenleving met een passend subsidiebeleid. We geven organisaties tijd en vertrouwen om iets moois op te bouwen. We zetten in op veel verschillende initiatieven die aansluiten bij de inwoners van de gemeente.

Elke ingreep in de ruimte, bijvoorbeeld voor woningbouw of wegenaanleg, moet zorgvuldig worden afgewogen. We willen een gemeente die inwoners laat meedenken en meedoen bij ontwikkelingen die voor hen van belang zijn.

Wat we gaan doen:

- De gemeente toont een positieve grondhouding bij inwonersinitiatieven.
- De gemeente betreft burgers in een vroeg stadium bij ontwikkelingen en laat hen daarbij meedenken en meedoen.
- We vragen geen leges voor activiteiten die inwoners organiseren. Denk aan een buurtfeest, een klusproject of een dansvoorstelling met kinderen uit de wijk.
- De gemeente zorgt voor een toegankelijke en overzichtelijke website.
- Voor sommige mensen is digitaal contact met de overheid lastig. We zorgen er daarom voor dat mensen ook altijd persoonlijk contact kunnen hebben met de gemeente en met welzijnswerkers.
- De gemeente gebruikt heldere taal die iedereen kan begrijpen. Als je toch uitleg nodig hebt, kun je gewoon langskomen bij een balie van de gemeente.
- We werken aan een inclusieve gemeentelijke organisatie, waar ruimte en respect is voor iedereen.

Hoofdstuk 7

Het huishoudboekje

De wereld is enorm in beweging en dat raakt ook Lingewaard. Van gemeenten wordt steeds meer gevraagd, bijvoorbeeld op het gebied van zorg, leefbaarheid en energietransitie, terwijl het Rijk fors bezuinigt op de gemeentelijke middelen. Met verregaande consequenties, waardoor ook Lingewaard niet ontkomt aan bezuinigingen.

GroenLinks-PvdA vindt dat het geld dat de gemeente heeft, in de eerste plaats moet gaan naar de mensen die dit het hardst nodig hebben. Wij kiezen voor onze prioriteiten: betaalbaar wonen, goede zorg en ondersteuning, eerlijke klimaatpolitiek en ondersteunen bewonersinitiatieven - op het gebied van zorg, duurzaamheid, energietransitie en leefbaarheid.

Wat we gaan doen:

- We beperken de tijdelijke inhuur van medewerkers door de gemeente zo veel mogelijk, en geven de voorkeur aan eigen expertise en goede vaste banen voor onze mensen.
- We zetten in op minder kostbare onderzoeken en meer op uitvoering.
- We maken meer gebruik van de kennis van de eigen inwoners.
- We kijken bij de gemeentelijke taken wat minder kan, zodat we die vrijkomende middelen kunnen inzetten op plekken waar dat meer nodig is.
- We versterken samenwerking in de regio, daar waar dat betere resultaten oplevert en geld uitspaart.
- We zien erop toe dat zorggeld echt naar de zorg gaat, en niet naar private 'zorgcowboys'.
- We verdelen de lasten in onze gemeente eerlijk.

